

Солдатенко О.А.,

доцент кафедри кримінального процесу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС,
кандидат юридичних наук, доцент

Бойко О.В.,

курсант IV курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Держава визнає людину, її права, свободи та законні інтереси найбільшою соціальною цінністю та спрямовує свою діяльність на забезпечення та захист цих цінностей[1]. До таких прав належать право на життя, право на свободу та особисту недоторканість, право на приватне та сімейне життя, свободу кореспонденції, а також багато інших прав, визначених як і Конституцією України, так і міжнародними нормативно-правовими актами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Своє відображення ці права знаходять також і в кримінальному процесуальному законодавстві, зокрема в главі 2 Кримінального процесуального кодексу України (Далі – КПК України), який закріплює засади кримінального провадження.

У випадку коли особа вчиняє злочин, то логічно та справедливо те, що вона має понести відповідальність за це. Діяльність щодо обвинувачення особи покладається на правоохоронні органи, які мають повністю визначити всі обставини кримінального, виявити та дослідити наявні докази. З метою збільшення ефективності розслідування злочинів, а також попередження порушень прав та свобод особи органами досудового розслідування держава вводить особливу форму контролю за діяльністю цих органів. Зокрема, введено посаду слідчого судді, визначення якого наведено в КПК України. Так, слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому КПК, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому ст. 247 КПК, голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду [2]. Також в п.3.2. Рішення Конституційного Суду України № 16-рп/2009 в справі № 1-17/200930 зазначено, що до повноважень судів загальної юрисдикції відноситься судовий контроль за забезпеченням дотримання законності в діяльності правоохоронних органів в період досудового слідства. Метою судового контролю є своєчасне забезпечення захисту та охорони прав та свобод людини та громадянина.

Разом з тим, стаття 206 КПК України визначає загальні обов'язки слідчого судді щодо захисту прав людини, відповідно до якої слідчий суддя може за власною ініціативою здійснити контроль щодо фактів порушення прав людини.

Водночас, Л. Д. Удалова і В. Я. Корсун у своїй праці зазначають, що паралельно зі суддівським контролем за діяльністю правоохоронних органів, існує ще прокурорський нагляд за діяльністю слідчого. Також вони відмітили те, що це два різні поняття, які доповнюють один одного, так під контролем слід розуміти перевірку відповідності наявним правилам, вимогам, а під наглядом розуміється постійна діяльність прокурора щодо пильнування за діяльністю слідчого, забезпечення порядку [3, с. 65-66].

Кримінальним процесуальним законодавством судовому контролю надається дуже значна роль у процесі, зокрема це виражається і в тому, що слідчий залежить від позиції суду в питаннях обрання запобіжних засобів, проведення ряду слідчих (розшукових) дій, адже наприклад обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді, а в окремих випадках без неї, але після проведення обшуку слідчий має звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді.

Доцільним є помітити, що науковці Назаров В. В. та Тракало Р. І. умовно виділяють три форми судового контролю. Перший з них це судовий контроль за клопотанням сторони обвинувачення, який включає в себе зокрема контроль при обранні запобіжного заходу до особи. Другим виступає судовий контроль за клопотанням сторони захисту (контроль при розгляді справ на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування). Третьою формою дослідник визначає судовий контроль за власною ініціативою слідчого судді[4, с. 94].

Так, аналізуючи все вищевикладене можна зробити висновок, що судовий контроль під час досудового розслідування – це дуже важливий елемент правосуддя, адже відповідно до ст. 5 Закону України «Про судоустрій на статус суддів» здійснення правосуддя здійснюється виключно судами [5]. Також треба зазначити те, що судовий контроль необхідний в сучасному демократичному суспільстві, оскільки він впливає на якість захисту прав і свобод кожної людини, навіть злочинця. Але разом з позитивними аспектами судового контролю виникають і деякі негативні. Зокрема до таких можна віднести те, що наявність судового контролю дає можливість слідчому судді зловживати своїми повноваженнями, що може впливати на об'єктивність розслідування. Також, ч. 5 ст. 40 КПК зазначає, що слідчий є самостійним у своїй процесуальній діяльності, але фактично через наявність прокурорського нагляду і судового контролю слідчий стає процесуально залежним.

1. Конституція України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>;

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13;

3. Удалова Л. Д. Суд як суб'єкт кримінально-процесуального доказування : [монографія] / Л. Д. Удалова, В. Я. Корсун. – К.: Вид. дім «Скіф», 2012. – 168 с;

4. Назаров В. В., Тракало Р. І., Судовий контроль у кримінальному провадженні: теоретичні та практичні аспекти / В. В. Назаров, Р. І. Тракало // Європейські перспективи. - 2014. - № 10. - С. 89-95. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_10_17 – 94 с.

5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: Верховна Рада України; Закон від 07.07.2010 № 2453-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/page2?nreg=2453-17&find=2&text=%EC%E5%E4%E8%F7%ED%E5&x=0&y=0>.

Соловей Ірина Юріївна

курсант 3-го курсу
факультету економіко-правової безпеки

Науковий керівник:

Біліченко Валерій Віталійович

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Невід'ємною частиною реформування системи національного публічного права є створення більш ефективних механізмів, спрямованих на адміністративно-правове забезпечення публічної безпеки та порядку. Дослідження цієї проблеми набуває особливого значення й актуальності в умовах реформування правоохоронної системи України та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів.

Що стосується офіційного закріплення терміна «публічний порядок», то вимушені констатувати, що сьогодні в чинному законодавстві його тлумачення відсутнє. Згадка про нього міститься лише в Законі України «Про Національну поліцію», п. 1 ч. 1 ст. 2 якого серед основних завдань поліції називає надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Публічний порядок забезпечується завдяки відкритій і прозорій діяльності поліцейських та органів виконавчої влади в особі Міністра внутрішніх справ щодо виконання ним своїх повноважень як керівника, направлених на формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки України.

Основним суб'єктом охорони публічного порядку є Національна поліція України. Саме на неї покладається завдання стосовно реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, організації й координації діяльності правоохоронних органів щодо боротьби зі злочинністю та охорони публічно-